

MISTIKA

Franz Kafka

Motrenja o grehu, trpljenju, upanju in resnični poti

1

Resnična pot gre čez vrh, ki ni napeta visoko, ampak tik nad tlemi. Ta se zdi bolj namenjena temu, da človeka spotakne, kot da bi hodil po njej.

2

Vse človeške napake so nepotrpežljivost, predčasno pretrganje metodičnosti, navidezno zakoličenje navidezne stvari.

3*

Dva naglavna greha ljudi sta, iz katerih izhajajo vsi drugi: nepotrpežljivost in malomarnost. Zaradi nepotrpežljivosti so bili izgnani iz raja, zaradi malomarnosti se ne vrnejo. Nemara pa je naglavni greh en sam: nepotrpežljivost. Zaradi nepotrpežljivosti se ne vrnejo.

4

Mnoge sence poslovljenih [*der Abgeschiedenen*] se ubadajo samo s tem, da ližejo valovje mrtvaške reke, ker ta prihaja od nas in še ima slan okus naših morij. Od gnusa se tedaj reka začne sršiti, steče v nasprotno smer in mrtve naplavi nazaj v življenje. Ti pa so srečni, pojejo zahvalne pesmi in gladijo razjarjenko.

5

Od neke točke naprej ni več vrnitve. To točko je treba doseči.

6

Odločilni trenutek človeškega razvoja je venomer. Zato imajo revolucionarna duhovna gibanja, ki vse poprejšnje razglašajo za nično, prav, kajti nič se še ni zgodilo.

7.8*

Eno hudobčevih najučinkovitejših zapeljevalnih sredstev je izziv na boj. Ta je kakor boj z ženskami, ki se konča v postelji.

9.10

A. je zelo napihnjen, verjame, da je v dobrem močno napredoval, saj se, očitno kot čedalje mamljivejši predmet, čuti čedalje bolj izpostavljenega skušnjavam iz dotlej povsem neznanih strani. Pravilna razlaga pa je, da se je vanj naselil velik hudič in da nešteto manjših prihaja sem služiti velikemu.

11.12

Različnost pogledov [*der Anschauungen*], ki jih, denimo, lahko imamo na jabolko: pogled majhnega dečka, ki mora stegniti vrat, da sploh vidi jabolko na mizni plošči, in pogled hišnega gospodarja, ki jabolko vzame in ga svobodno ponudi prisledniku.

13

Prvo znamenje začenjajočega se spoznanja je želja, da bi umrli. To življenje se zdi neznosno, drugo nedosegljivo. Ne sramujemo se več, da hočemo umreti, temveč prosimo, da bi bili iz stare celice, ki jo sovražimo, prepeljani v novo, ki se jo bomo šele naučili sovražiti. Pri tem je na delu ostanek vere, da bo med prevozom po naključju prišel mimo Gospod, pogledal ujetnika in dejal: "Ne zaprite ga znova. Ta pride k meni."

14*

Če bi šel čez ravnico, če bi bil voljan iti, pa bi vendarle korakal nazaj, bi to bila obupna stvar; ker pa se vzpenjaš po strmini, strmi, denimo, tako, kot si, od spodaj gledano, ti sam, je vzrok tega korakanja nazaj lahko le ustroj tal in ne smeš obupati.

15

Kakor pot jeseni: komaj dobro zavije, je spet pokrita s suhim listjem.

16

Kletka je šla iskat ptiča.

17

Na tem kraju nisem bil še nikdar: drugače se diha, bolj slepeče od sonca zraven njega žari zvezda.

18

Ko bi bilo mogoče zgraditi babilonski stolp, ne da bi se povzpeli nanj, bi to bilo dovoljeno.

19*

O hudobcu si ne delaj utvar, da bi pred njim lahko imel skrivnosti.

20

V tempelj vdrejo leopardi in do dna polokajo žrtvene vrče; to se zmeraj znova ponavlja; končno lahko to vnaprej preračunamo in postane del ceremonije.

21

Tako čvrsto kot roka drži kamen. Čvrsto pa ga drži, le da bi ga toliko dlje odvrгла. A tudi tja v dalj vodi pot.

22

Naloga si. Nobenega učenca daleč naokrog.

23

Od resničnega nasprotnika plane brezmejen pogum vate.

24

Doumeti srečo, da tla, na katerih stojiš, ne morejo biti večja od par nog, ki jih pokriva.

25

Kako se lahko radostimo nad svetom, razen če se ne zatekamo k njemu?

26*

Skrivališč je nešteto, rešitev ena sama, možnosti rešitve pa spet toliko kot skrivališč.

*

Cilj je, a ni poti; kar imenujemo pot, je omahovanje.

27

Delati negativno nam je še naloženo, pozitivno nam je že dano.

28

Brž ko sami pri sebi sprejmemo húdo, to ne terja več, naj mu verjamemo.

29

Ozadnje misli, s katerimi vase sprejmeš húdo [*das Böse*], niso tvoje, ampak hudobčeve [*die des Bösen*].

*

Žival iztrga gospodarju bič in začne bičati samo sebe, da bi postala gospodar, pa ne ve, da je to le sanjarija, zaplojena z novim vozlom na jermenu gospodarjevega biča.

30

Dobro v določenem smislu ne premore tolažbe [*ist ... trostlos*].

31

Ne stremim k samoobvladovanju. Samoobvladovanje pomeni: hoteti delovati na naključnem kraju neskončnih izžarevanj svoje duhovne eksistence. Če pa moram vleči takšne kroge okrog sebe, to bolje počnem nedejavno, zgolj s strmenjem v neznanski kompleks, in domov jemljem le krepčilo, ki ga *e contrario* daje ta pogled.

32

Vrane trdijo, da bi ena sama samcata vrana lahko uničila nebo. To je zunaj dvoma, a ne dokazuje ničesar zoper nebo, kajti nebo ravno pomeni: nemožnost vran.

33*

Mučeniki ne podcenjujejo telesa, na križu ga dajo povišati. V tem so si s svojimi nasprotniki edini.

34

Njegova upehanost je upehanost gladiatorja po boju, njegovo delo je bilo beljenje koticčka v uradu.

35

Nobene imeti [*Haben*] ni, le bit [*Sein*], le po zadnjem dihu, po zadužitvi koprneča bit.

36

Prej nisem razumel, zakaj na vprašanje nisem dobil nobenega odgovora, zdaj ne razumem, kako sem lahko verjel, da lahko vprašujem. A saj sploh nisem verjel, le vpraševal sem.

37

Njegov odgovor na trditev, da morda *poseduje*, da pa *ni*, sta bila samo trepet in razbijanje srca.

38

Nekdo se je zdrznil nad tem, kako zlahka je šel po poti večnosti; po njej je namreč drvel navzdol.

39*

Hudobcu ne moremo plačevati na obroke – pa to nepretrgoma poskušamo.

*

Zamisliti bi si bilo mogoče, da bi Aleksander Veliki kljub vojaškim uspehom svoje mladosti, kljub odlični vojski, ki jo je izuril, kljub silam, usmerjenim v spreminjanje sveta, ki jih je čutil v sebi, na Helespontu obstal in ga nikdar ne bi prekoračil, pa ne zaradi strahu, neodločnosti ali šibkosti volje, ampak zaradi zemeljske teže.

39*

Pot je neskončna, tu ni ničesar odvzeti, ničesar dodati, pa vendar je vsakomur ostane še za njegov lastni otroški laket. "Gotovo, iti moraš tudi še ta laket poti, to ti ne bo pozabljeno."

40*

Le naš pojem časa nam daje poslednjo sodbo imenovati tako, pravzaprav je naglo sodišče [*Standrecht*].

41*

Nesorazmerje sveta se zdi k sreči le številčno.

42

Glavo, polno gnusa in sovraštva, pobesiti na prsi.

43

Lovski psi se še igrajo na dvorišču, a divjad jim ne ubeži, pa naj se že zdaj podi [*jagt*] skoz gozdove.

44

Smešno si se okomatal za ta svet.

45

Kolikor več konjev zaprežeš, toliko hitreje gre – namreč ne to, da bi iztrgal blok iz temelja, kar je nemogoče, ampak da raztrgaš jermene – in s tem prazna vesela vožnja.

46

Beseda "biti" v nemščini pomeni oboje: obstajati/bititi tu [*Dasein*] in pripadati Njemu [*Ihm-gehören*].

47

Dano jim je bilo na izbiro, da postanejo kralji ali kraljevi kurirji. Po otroško so vsi hoteli biti kurirji. Zato obstajajo zgolj kurirji, podijo se po svetu in drug drugemu, saj kraljev ni, klicarijo onesmišljena naznanila.

Svojemu bednemu življenju bi radi naredili konec, a si tega ne drznejó zaradi službene zaprisege.

48

Verovati v napredek se pravi ne verjeti, da se je napredek že dogodil. To ne bi bila nobena vera.

49

A. je virtuoz in nebo je njegova priča.

50*

Človek ne more živeti brez trajnega zaupanja v nekaj neuničljivega v sebi, pri čemer mu tako to neuničljivo kakor tudi zaupanje lahko ostaneta trajno skriti. Ena izmed možnosti, da se ta ostajajoča skritost izrazi, je vera v osebne Boga.

51*

Potrebno je bilo kačino posredovanje: húdo lahko človeka zapelje, a človek ne more postati.

52*

V boju med seboj in svetom sekundiraj svetu.

53

Nikogar ne smemo prevarati, niti sveta za njegovo zmago ne.

54

Nič drugega ne obstaja kakor duhovni svet; kar imenujemo čutni svet, je húdo [*das Böse*] v duhovnem, in kar imenujemo zlo [*böse*], je le nujnost trenutka našega večnega razvoja.

*

Z najmočnejšo lučjo lahko razblinimo svet. Pred šibkimi očmi postane trden, še pred šibkejšimi se opešti, še pred šibkejšimi pa postane sramežljiv in tistega, ki si ga drzne pogledati, pobije na tla.

55

Vse je prevara: iskati najmanjšo mero slepil, ostajati pri običajnem, iskati najvišjo mero. V prvem primeru varamo dobro s tem, da si hočemo preveč olajšati njegovo dosego, húdo pa s tem, da mu postavimo vse preveč neugodne pogoje za boj. V drugem primeru varamo dobro s tem, da v zemeljskem območju potemtakem nikakor ne stremimo k njemu. V tretjem primeru varamo dobro s tem, da se od njega, kolikor je le mogoče, oddaljimo, húdo pa z upanjem, da ga bomo s stopnjevanjem v skrajnost onemočili. Glede na to bi bilo torej prednost treba dati drugemu primeru, kajti dobro varamo vselej, zla pa v tem primeru, vsaj kot je videti, ne.

56

Obstajajo vprašanja, čez katera ne bi mogli, če jih ne bi bili po naravi osvobojeni.

57

Jezik je za vse zunaj čutnega sveta mogoče uporabljati le naznačevalno, nikdar pa niti samo približno ne primerjalno, saj čutnemu svetu ustrezno obravnava posest in njene odnose.

58*

Lažemo kar se da malo, le če kar se da malo lažemo, ne pa, če imamo kar se da malo priložnosti za to.

59*

Stopnica, ki je niso globoko izvotlili koraki, je, gledano iz same sebe, samo nekaj pusto skupaj staknjenege lesenega.

60

Kdor se odreče svetu, mora ljubiti vse ljudi, kajti odreče se tudi njihovem svetu. Zato začne slutiti resnično človeško bistvo, ki ga je mogoče edinole ljubiti, ob predpostavki, da so mu ljudje enakorodni/dorasli [*man ihm ebenbürtig ist*].

61*

Kdor znotrajsvetno ljubi svojega bližnjega, ne dela nič večje in nič manjše krivice kakor tisti, ki znotrajsvetno ljubi samega sebe. Ostane naj le vprašanje, ali je prvo mogoče.

62

Dejstvo, da ni ničesar drugega kakor duhovni svet, nam jemlje upanje in daje gotovost.

63

Naša umetnost je oslepljenost od resnice: resnična je luč na umikajočem se obrazu spake, drugega nič.

64.65

Izgon iz raja je večidel večer: potemtakem je izgon iz raja sicer dokončen in življenje v svetu neogibno, večnost tega dogajanja (ali časno izraženo: večno ponavljanje tega pripetljaja) pa kljub temu omogoča, ne le da bi mogli trajno ostati v rajju, ampak da trajno dejansko smo tamkaj, ne glede na to, ali to tukaj vemo ali ne.

66

Je svoboden in zavarovan državljani zemlje, kajti priklenjen je na verigo, ki je dovolj dolga, da mu daje na razpolago vse zemeljske prostore, a je vendar dolga le toliko, da ga nič ne more potegniti čez zemljine meje. Hkrati pa je tudi svoboden in zavarovan državljani nebes, kajti priklenjen je tudi na podobno preračunano nebeško verigo. Če hoče na zemljo, ga duši ovratnica nebes, če v nebesa, ovratnica zemlje. A kljub temu ima vse možnosti in to čuti, še več, celo brani se, da bi vse speljal na napako pri prvem okovanju.

67

Za dejstvu se žene kakor začetnik pri drsanju, ki vrh tega vadi povsod tam, kjer je to prepovedano.

68

Kaj je bolj veselega kakor vera v hišnega boga!

69

Teoretično obstaja možnost popolne sreče: verovati v neuničljivo v sebi in ne stremeti k temu.

70.71

Neuničljivo je eno; je vsak človek posebej, hkrati pa je vsem skupno, od tod neločljiva povezanost ljudi, ki zanj ni zgleđa.

72

V istem človeku so spoznanja, ki imajo ob vsej različnosti vendarle isti objekt, tako da je treba sklepati spet nazaj na različne subjekte v istem človeku.

73

Odpadek z lastne mize žre; tako je sicer za hipec bolj sit kakor drugi, a pozabi jesti z mize od zgoraj; tako pa zmanjka tudi odpadka.

74

Če je bilo to, kar naj bi bilo v raju mogoče uničiti, uničljivo, ni bilo odločilno; če pa je bilo neuničljivo, živimo v lažni veri.

75*

Preizkusi se v človečnosti [*an der Menschheit*]. Dvomečega spravlja v dvom, verujočega v vero.

76

Tole občutje: "Tukaj se ne bom usidral" – in okrog sebe takoj začutiti zibajočo nosečo plimo!

Preobrat. Preže, tesnobno, upajoče zalezuje vprašanje odgovor, obupano išče na njegovem nedostopnem obrazu, sledi mu po najnesmiselnih poteh, se pravi po tistih, ki, kolikor je le mogoče, težijo od odgovora stran.

77

Občevanje z ljudmi zapeljuje k samoopazovanju.

78

Duh bo prost, šele ko bo prenehal biti opora [*Halt*].

79

Čutna ljubezen slepi o nebeški; sama tega ne bi mogla, a ker ima nevede v sebi element nebeške ljubezni, more.

80

Resnica je nedeljiva, torej same sebe ne more spoznati; kdor jo hoče spoznati, mora biti laž.

81

Nihče ne more terjati, kar mu navsezadnje škodi. Kadar je pri posameznikih vendarle videti tako – in nemara je vselej –, to izhaja iz tega, da nekdo v človeku terja nekaj, kar temu nekemu sicer koristi, drugemu nekemu, ki je napol pritegnjen k presoji primera, pa hudo škodi. Če bi se človek takoj na začetku, ne šele pri presoji, postavil na stran onega drugega nekoga, bi prvi nekdo ugasnil in z njim terjanje.

82

Zakaj tožimo zaradi padca? Nismo bili zaradi njega izgnani iz raja, ampak zaradi drevesa življenja, da ne bi jedli od njega.

83

Nismo grešni samo zato, ker smo jedli od drevesa spoznanja, ampak tudi zato, ker še nismo jedli od drevesa življenja. Grešno je stanje, v katerem smo, neodvisno od krivde.

84

Ustvarjeni smo bili, da bi živeli v raju, raj je bil določen [*bestimmt*], da nam služi. Naša usoda [*Bestimmung*] se je spremenila; da bi se to zgodilo tudi z usodo raja, ni rečeno.

85

Húdo je izžarevanje človeške zavesti v določenih prehodnih položajih. Videz pravzaprav ni čutni svet, ampak njegovo húdo, ki pa za naše oči tvori čutni svet.

86

Od padca naprej smo si v zmožnosti za spoznanje dobrega in hudega v poglavitnem enaki; kljub temu prav tu iščemo posebne prednosti. A resnične različnosti se začenjajo šele onstran tega spoznanja. Nasproten videz priklicuje tole: nihče se ne more zadovoljiti edinole s spoznanjem, ampak si mora prizadevati, da ravna v skladu z njim. Moč za to pa mu ni dana, zato se mora uničiti, tudi če obstaja nevarnost, da nujne moči sploh ne bo dobil, a mu ne preostane nič drugega kakor ta zadnji poskus. (To je tudi smisel grožnje s smrtjo ob prepovedi, da se je z drevesa spoznanja; nemara je to tudi izvorni smisel naravne smrti.) Tega poskusa pa se boji; spoznanje dobrega in hudega bi raje preklical (označitev "padec" se zvaja na to bojazen); a tega, kar se je zgodilo, ni mogoče preklicati, le skaliti. V ta namen nastanejo motivacije. Ves svet jih je poln, ves vidni svet nemara celo ni nič drugega kakor motivacija človeka, ki hoče za hip počiti. Poskus ponarediti dejstvo spoznanja, narediti spoznanje šele za cilj.

87

Vera kakor giljotina, tako težka, tako lahka.

88

Smrt je pred nami, nekako tako kot na steni v učilnici slika Aleksandrove bitke. Gre za to, da si to sliko z dejanji še v tem življenju zatemnimo ali celo utrnemo.

89

Človek ima svobodno voljo, in sicer trojno: prvič, svoboden je bil, ko je hotel to življenje; vendar tega zdaj ne more več preklicati, kajti zdaj ni več tisti, ki je tedaj hotel, razen toliko, kolikor izvršuje svojo tedanjo voljo, s tem da živi.

Drugič, svoboden je, s tem da lahko izbere način hoje in pot tega življenja.

Tretjič, svoboden je, s tem da ima kot tisti, ki nekoč spet bo, voljo, da sebe ob vsakršnih pogojih pusti iti skozi življenje in tako priti k sebi, in sicer po poti, ki jo je sicer mogoče izbrati, a je vsekakor tako labirintska, da ne pusti nedotaknjene niti najmanjšega madeža tega življenja.

To je trojnost svobodne volje, je pa tudi, ker je hkratna, enojnost, in je v temelju enojnost tako zelo, da v njej ni prostora za voljo, niti za svobodno niti za nesvobodno.

90*

Dve možnosti: narediti se neskončno majhnega ali biti to. Druga je dovršitev, torej nedejavnost, prva začetek, torej dejanje.

91*

Da se ognemo besedni pomoti: kar naj bi bilo dejavno uničeno, je treba poprej do kraja čvrsto držati; kar se drobi in drobi, pa ne bo moglo biti uničeno.

92

Prvo moljenje malikov je bila gotovo bojazen pred rečmi, vendar – v zvezi s tem – bojazen pred nujnostjo reči in – v zvezi s tem – bojazen pred odgovornostjo za reči. Ta odgovornost se je kazala tako pošastno, da si je nikakor niso drznili naložiti nečemu edinstvenemu zunajčloveškemu, kajti človeška odgovornost tudi s posredovanjem kakega bitja ne bi bila dovolj olajšana, občevanje samo z enim bitjem bi bilo še vse preveč omadeževano z odgovornostjo, zato so vsaki reči dali odgovornost za samo sebe, še več, tem rečem so dali tudi sorazmerno odgovornost za človeka.

93*

Poslednjikrat psihologija!

94

Dve nalogi, da začneš živeti: čedalje bolj omejuj svoj krog in zmeraj znova preverjaj, ali se ne skrivaš kje zunaj svojega kroga.

95*

Húdo je včasih v roki kakor orodje, spoznano ali nespoznano se pusti, če imamo voljo, brez ugovora odložiti na stran.

96

Radosti tega življenja ne pripadajo njemu samemu, ampak so naša bojazen pred vzponom v višje življenje; muke tega življenja ne pripadajo njemu samemu, ampak so naše mučenje sebe zaradi one bojazni.

97

Trpljenje je le tukaj trpljenje. Ne tako, kot da bi tisti, ki tukaj trpijo, zaradi tega trpljenja morali biti povišani drugje, ampak tako, da je to, čemur se v tem svetu pravi trpljenje, v drugem svetu, nespremenjeno in le osvobojeno svojega nasprotstva, blaženost.

98

Predstava o neskončni širjavi in polnosti kozmosa je rezultat do skrajnosti prignanega mešanja naporenega ustvarjanja in svobodnega premišljanja o sebi.

99

Koliko bolj potirajoče kakor najneizprosnejše prepričanje o našem sedanjem grešnem stanju je celo najšibkejše prepričanje o nekdanjem večnem opravičenju naše časnosti. Samo moč pri prenašanju tega drugega prepričanja, ki v svoji čistosti do kraja zaobsega prvo, je merilo vere.

*

Mnogi domnevajo, da bo ob veliki praprevari v vsakem primeru uprizorjena še majhna posebna prevara posebej zanje, da bo torej igralka, če bo na oder postavljena ljubezenska igra, razen zlaganega smehljaja za svojega ljubega imela tudi še poseben potajen smehljaj za čisto določenega gledalca na zadnji galeriji. To se pravi iti predaleč.

100

Lahko obstaja védenje o hudičevskem, ne pa vera vanj, kajti več hudičevskega, kot ga je tu, ne obstaja.

101

Greh vselej pride odkrito in ga je s čutili takoj mogoče dojeti. Gre do njihovih korenin in se ga ne sme iztrgati.

102

Vse trpljenje za nas moramo trpeti tudi sami. Vsi nimamo enega telesa, ampak eno rast, in ta nas vodi skoz vse bolečine, najsi bo v tej ali oni obliki. Kakor se otrok skoz vse življenjske stadije razvija v starca in smrt (in vsak stadij se prejšnjemu, v koprnenju ali v strahu, zdi v temelju nedosegljiv), tako se mi razvijamo (nič manj globoko povezani s človeštvom [*Menschheit*] kakor s samimi seboj) skoz vse trpljenje tega sveta. Za pravičnost v tej zvezi ni prostora, a tudi ne za strah pred trpljenjem ali za razlago trpljenja kot zaslužnosti.

103

Lahko se vzdržuješ trpljenja sveta, to ti je na razpolago in ustreza tvoji naravi, a nemara je prav to vzdrževanje edino trpljenje, ki bi se mu lahko ognil.

105

Zapeljevalno sredstvo tega sveta in znamenje poročstva za to, da je ta svet le prehod, sta isto. Upravičeno, kajti le tako nas ta svet lahko zapelje, in to ustreza resnici. Hudo pa je, da po posrečenem zapeljevanju pozabimo na poročstvo, in tako nas dobro pravzaprav zmami v húdo, pogled ženske v njeno posteljo.

106

Ponižnost vsakomur, tudi tistemu, ki samotni obupuje, daruje najmočnejše razmerje do sočloveka, in sicer takoj, a le pri polni in trajni ponižnosti. To more zato, ker je resnični jezik molitve, moljenje in najčvrstejše povezovanje obenem. Razmerje do sočloveka je molitveno, razmerje do sebe stremljenjsko; moč za stremljenje bo zajemana iz molitve.

*

Ali sploh lahko poznaš kaj drugega kakor prevaro? Kajti brž ko je prevara izničena, ne smeš pogledati tja ali pa postaneš solni steber.

107

Z A.-jem so vsi zelo prijazni, tako, denimo, kot skušamo odlični biljard skrbno obvarovati pred dobrimi igralci toliko časa, dokler ne pride veliki igralec, ki si mizo natančno ogleda, ne trpi nobene prezgodnje napake, potem pa se, ko sam začne igrati, najbolj brezobzirno izbesni.

108

"Potem pa se je vrnil k svojemu delu, kot da se ne bi bilo nič zgodilo." To je pripomba, ki jo imamo v ušesih iz nejasne množice starih pripovedi, a je kljub temu nemara ni v nobeni.

109

"Ne moremo reči, da nam manjka vere. Samo preprostega dejstva, da živimo, v njegovi verski vrednosti nikakor ni mogoče izčrpati."

"Da bi imelo vrednost vere? Saj ne moremo, da ne bi živeli."

"Prav v tem 'saj ne moremo' tiči blazna moč vere; uobliča se v tem zanikanju."

*

Ni nujno, da greš iz hiše.

Ostani za svojo mizo in prisluhni. Ne prisluhni, samo čakaj. Ne čakaj, bodi čisto tiho in sam. Svet se bo ponudil, da se ti razkrinka, ne bo mogel drugače, zamaknjeno se bo vil pred teboj.

Prevedel Vid Snoj

Kafkovi aforizmi so prevedeni iz knjige Franz Kafka, *Beim Bau der Chinesischen Mauer. Prosa und Betrachtungen aus dem Nachlaß*, ki je izšla pri založbi Gustav Kiepenheuer (Leipzig in Weimar 1985). Knjiga je nova izdaja zvezka s prozo, novelističnimi fragmenti in aforizmi, ki sta ga iz Kafkove zapuščine leta 1931 izdala Max Brod in Hans Joachim Schoeps. Naslov aforizmov je uredniški, vendar

